

Список використаних джерел:

1. Bloomberg – Режим доступа: <https://www.bloomberg.com/quote/МНРС:LI>.
2. Financial Times – Режим доступа: <https://markets.ft.com/data/equities/tearsheet/forecasts?s=МНРС:LSE>.
3. Коттл С. «Анализ ценных бумаг» Грэма и Додда [Текст] / Коттл С., Мюррей Р.Ф., Блок Ф.Е. [пер. с англ. Б. Пинскер] – М. : ЗАО «Олимп – Бизнес», 2000. – 704 с.: ил., с. 21.
4. Schwager J.D. A Study Guide for Fundamental Analysis [Текст] / Schwager Jack D., Turner Steven C. 1st ed. – John Wiley & Sons, 1996. – P. 208.
5. Clark P. Exchange Rates and Economic Fundamentals: A Framework for Analysis [Текст] / P. Clark, T. Bayoumi, L. Bartolini, S. Symansky. – International Monetary Fund, 1994. – P. 31.

Аннотация. В статье теоретически доказано признание инвесторами фундаментального анализа, ведь он является одним из основных методов, который успешно используется при исследовании объектов для инвестирования. Подчеркнута важность анализа акций перед принятием инвестиционных решений, что является одним из важнейших и неотъемлемых этапов институциональных и индивидуальных инвесторов для осуществления анализа ценных бумаг и управления инвестиционными портфелями ценных бумаг.

Ключевые слова: фундаментальный анализ, акции, ценная бумага, корпоративные эмитенты, справедливая стоимость, оценка.

Summary. In the article, theoretically, investor recognition of fundamental analysis has been proved, as it is one of the main methods that is successfully used in the research of objects for investment. The importance of stock analysis prior to making investment decisions is emphasized, which is one of the most important and indispensable stages of institutional and individual investors for conducting securities analysis and management of investment portfolios of securities..

Key words: Fundamental analysis, stocks, securities, corporate issuers, fair value, valuation.

УДК 338.01

Романовська Ю. А.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів*

*Вінницького торговельно-економічного інституту
Київського національного торговельно-економічного університету*

Солоненко Л. В.

студентка

*Вінницького торговельно-економічного інституту
Київського національного торговельно-економічного університету*

Romanovska Yu. A.

*PhD (Economics), Associate Professor,
Vinnitsa Trade and Economic Institute of KNUTE*

Solonenko L. V.

Student of Vinnitsa Trade and Economic Institute of KNUTE

ДЕРЖАВНЕ СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ ЯК ФОРМА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

STATE SOCIAL INSURANCE AS A FORM OF SOCIAL PROTECTION OF UKRAINE'S POPULATION

Анотація. У статті визначено загальну структуру соціального захисту населення України та зазначено необхідність його реформування в умовах зростання соціальних ризиків. Досліджено, що основним джерелом фінансування загальнообов'язкового державного соціального страхування є єдиний соціальний внесок, розпорядником якого є Пенсійний Фонд України. Визначено, що покриття за рахунок державного бюджету виникаючих фінансових прогалин соціального захисту приводить до збільшення тиску на економічний розвиток держави та вимагає зменшення рівня соціальних гарантій населення. Обґрунтована необхідність реформування системи державного соціального страхування, яка має створити відповідні умови для підвищення матеріального забезпечення суспільства.

Ключові слова: соціальне страхування, соціальний захист, єдиний соціальний внесок, Пенсійний Фонд, реформування.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку нашої держави одним із пріоритетних напрямів її діяльності є формування соціально-орієнтованої ринкової економіки. Важливою передумовою цього є вирішення питань соціального страхування як основної форми реалізації соціального захисту громадян від негативного впливу соціальних ризиків, інструментом забезпечення якого є державні позабюджетні фонди. В останні роки перед соціальним забезпеченням суспільства постають дедалі нові виклики: загострення військово-політичної та фінансово-економічної кризи разом із недостатньою координацією та прорахунками в проектуванні реформ зумовлюють зростання соціальних ризиків для зайнятого населення та критичне падіння купівельної спроможності доходів пенсіонерів. Тому держава через систему соціального захисту повинна сприяти підвищенню гарантій та послідовності реформувань у системі соціального страхування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням формування та реалізації соціального захисту присвячували свої праці такі українські фахівці, як Н. Внуков, А. Гриненко, С. Засуха, Т. Кир'язов, А. Колосок, О. Марцинюк, С. Мочерний, В. Плиса, Д. Полозенко, В. Столяров, В. Тропін та ін. У їхніх роботах обґрунтовано та розкрито джерела соціального захисту суспільства та наведено напрями їх стратегічного розвитку, але водночас сучасна реформа, що відбувається в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування, вимагає поглибленого дослідження відповідної соціальної проблематики.

Метою статті є поглиблення обґрунтування ролі соціального страхування, що є основним індикатором розвитку країни загалом та суспільного добробуту зокрема, та дослідження впливу єдиного соціального внеску на загальнообов'язкове соціальне страхування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Соціальний захист населення є одним з першочергових завдань соціальної політики для будь-якої держави та відіграє значну роль у житті її громадян. В Україні право на соціальний захист закріплено в Конституції 1996 р., а також у спеціальних законах, що стосуються допомоги із соціального забезпечення. На жаль, остаточного вигляду система соціального захисту в Україні ще не отримала і перебуває у процесі постійного реформування. Загальну структуру соціального захисту населення України показано на рисунку 1.

Одним із напрямів інтенсивних змін цієї сфери є соціальне страхування – система прав, обов'язків і гарантій, яка передбачає надання соціального захисту, що включає матеріальне забезпечення громадян у разі хвороби, повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати страхових внесків власником або уповноваженим ним органом, громадянами, а також за рахунок бюджетних та інших джерел згідно з чинним законодавством [3, с. 46].

Необхідність соціального страхування зумовлено такими причинами:

- наявністю осіб, які не можуть за рахунок заробітної плати підтримувати мінімальний життєвий рівень з погляду на певні обставини;

- наявністю громадян, що є дієздатними, але не мають можливості реалізувати цю дієздатність.

В Україні введено п'ять основних видів соціального страхування: пенсійне; у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та втратами зумовленими похованням;

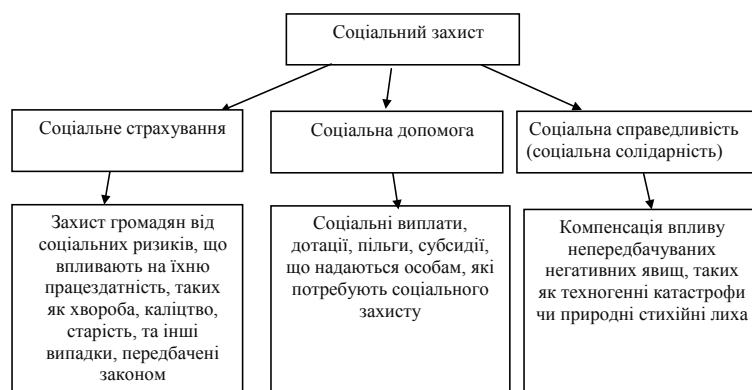


Рис. 1. Загальна структура соціального захисту населення в Україні

Джерело: узагальнено за даними [1; 2, с. 129]

медичне – на випадок хвороби; від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності; на випадок безробіття.

Українська система соціального захисту включає в себе накопичувальну систему соціального страхування, яка базується на внесках. Тобто загальнообов'язкове державне соціальне страхування здійснюється позабюджетними страховими фондами, які є страховиками з окремих видів соціального страхування. Вони беруть на себе зобов'язання формувати доходи і надавати застрахованим особам матеріальне забезпечення та соціальні послуги у зв'язку з настанням страхових випадків [2, с. 133].

Зазначимо, що основним джерелом фінансування загальнообов'язкового державного соціального страхування визначено страхові внески роботодавців і застрахованих осіб. З 2011 р. консолідована ставка внеску – єдиного соціального внеску – збирається на фінансування усіх соціальних страхових виплат в Україні.

Таблиця 1

Зміни у ставках єдиного соціального внеску у 2011–2016 рр. [5]

Категорії	2011–2015	2016
Роботодавці	від 36,76% до 49,7% залежно від оцінки класу ризику виробництва	22%
Фізичні особи-підприємці та самозайняті	34,7%	22%
Державні установи	36,3%	22%
Робітники	3,6%	0%
Фізичні особи, які працюють на умовах цивільно-правового договору	2,6%	0%
Державні службовці	6,1%	0%

Як показано в таблиці 1, з 2011 до 2015 р. ставка внеску для роботодавців становила від 36,76% до 49,7% залежно від оцінки класу ризику виробництва, тоді як ставка внеску для працівника становила 3,6%. Починаючи з 2016 р. ставка єдиного соціального внеску для роботодавців знизилася до 22%, а для працівників утримання внеску скасовано. Тобто ставка єдиного соціального внеску залишалася незмінною протягом 2011–2015 рр. Проте розподіл надходжень від сплати єдиного соціального внеску у різні соціальні фонди змінювався з кожним роком. В таблиці 2 показано, що більша частина внесків була спрямована до Пенсійного фонду.

Таблиця 2

Розподіл єдиного соціального внеску до фондів соціального страхування, 2013–2016 рр. [5]

Фонд соціального страхування	Пропорції внесків, %			
	2013	2014	2015	2016
Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття	5,0906	2,5843	3,1997	7,1767
Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань	3,6354	3,8860	3,8860	6,5397
Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності	5,7410	5,2397	4,6243	7,7260
Пенсійний фонд України	85,5330	88,2900	88,2900	78,5576
Всього	100,0	100,0	100,0	100,0

Джерело: узагальнено за даними [4–6]

Таблиця 3

Доходи та видатки Пенсійного Фонду України, 2013–2016 рр. [6]

Доходи	2013	2014	2015	2016	2016/2013,%
Усього доходів	252755	245246	266536	256669	1,5
1. Власні надходження Пенсійного фонду, всього	166864	165923	169874	111707	-33,0
обов'язкові внески до Пенсійного фонду	162561	159473	165367	107148	-34,1
інші надходження	4303	6450	4 507	4559	5,9
2. Кошти Державного бюджету України, всього	83234	75814	94812	142588	71,3
встановлені законом кошти для фінансування пенсій за вислугу років	61470	61131	63052	81289	32,2
покриття дефіциту Пенсійного фонду	21764	14683	31759	61299	181,6
3. Кошти Фонду соціального страхування на випадок безробіття	55,4	67,8	75,1	66,9	20,7
4. Кошти Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань	75,5	66,7	7,3	21,9	-70,9
Усього видатків	250350	243478	265668	253449	1,2
1. Видатки за рахунок власних надходжень Пенсійного фонду, всього	199432	192374	210767	202096	1,3
пенсійне забезпечення	186939	181922	199300	190639	1,9
інші допомоги	12428	10364	11344	12973	4,4
адміністративні витрати	2463	2203	2 313	2397	-2,7
2. Допомоги, фінансовані за рахунок Державного бюджету	50785	50957	54833	54491	7,3
3. Допомоги, фінансовані іншими фондами соціального страхування	133,3	146,4	68,4	65,6	-50,8
Поточний баланс	2216	2405	1768	867,8	-60,8
Співвідношення власних доходів та власних видатків	83,7%	86,3%	80,5%	55,3%	-33,9

Джерело: узагальнено за даними [4–6]

З 2016 р. ставка єдиного соціального внеску була знижена до уніфікованої ставки 22% без урахування професійних ризиків. Така ж ставка застосовується до самозайнятих осіб, а також до приватних підприємців. Розподіл надходжень від сплати єдиного внеску до Пенсійного фонду різко скоротився з 88% до 79%, тоді як розподіл надходжень до кожного з решти трьох фондів збільшився: фонд соціального страхування на випадок безробіття – з 3% до 7%, від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань – з 3,5% до 6,5%, фонд з тимчасової втрати працездатності – з 4,6% до 7,7% відповідно.

Фінансовий стан Пенсійного Фонду за період 2013–2016 рр. представлено в таблиці 3.

З таблиці 3 випливає, що загальна сума доходів Пенсійного Фонду України протягом звітного періоду підвищилася на 3914 тис. грн (1,5%). Це підвищення відбулося головним чином за рахунок збільшення величини коштів Державного бюджету України на 71,3% та коштів фонду соціального страхування на випадок безробіття на 20,3%. При цьому значно зменшилися власні надходження (на 33,0%) та кошти фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань – 71%. Також результати розрахунків, наведені в цій таблиці виявляють збільшення видатків Пенсійного Фонду України в період з 2013 по 2016 р. на 3099 тис. грн

(1,2%) за рахунок власних надходжень (на 1,3%) та фінансових допомог з Державного бюджету – на 7,3%. Загалом за аналізований період відбулося збільшення доходної та видаткової частини Пенсійного Фонду України.

Проте фактичні показники 2016 р. засвідчують складну ситуацію фінансового стану Фонду, адже наведені дані засвідчують, що знижена ставка внесків не приносить позитивних фіскальних змін через формалізацію зайнятості і незадекларовану працю. Як зазначалося вище, залучення коштів від надходження єдиного соціального внеску до Пенсійного фонду значно низилося. За оцінками, сума внесків зменшилася на 35,2% порівняно з 2015 р., тоді як загальні витрати незначно зменшилися (на 4,6%) за той самий період. У результаті власний дохід до Фонду (що складається в основному з внесків) покриває лише 55,3% усіх витрат на допомогу, які фінансувалися за рахунок коштів Фонду.

Таким чином, постає необхідність у покритті за рахунок державного бюджету виникаючих фінансових прогалин, що приведе до збільшення тиску на подальше скорочення виплат допомоги.

Поточна економічна та фіскальна ситуація в Україні не лише негативно вплинула на діяльність Фондів соціального страхування, а й створила тиск для реформування системи соціального страхування в межах заходів жорсткої економії. Це стосується низького рівня добро-

буту громадян, вузького кола охоплення соціальною підтримкою бідного населення і низької адресності під час надання соціальної підтримки тощо.

Причинами цього можна вважати: збільшення відсотків внутрішнього державного боргу, збільшення кількості осіб пенсійного віку, нестабільну політичну та економічну ситуацію в країні, через що зменшувалися доходи населення і, як результат, надходження до державного бюджету та пенсійного фонду. Також важливою передумовою появи проблем у соціальній сфері є те, що в нашій країні не створюються нові робочі місця для молодих спеціалістів. Це приводить до того, що молодь працює нелегально, зайнята в тіншовому секторі, а отже, скорочуються надходження до державних фондів соціального страхування з їх можливої зарплати.

І все ж таки, незважаючи на суттєві проблеми розвитку соціального страхування, можна виокремити і позитивні зрушення у цій сфері. Відповідно до законодавства, основними нововведеннями в загальнообов'язковому державному соціальному страхуванні стало те, що [1; 7, с. 830]:

– об'єднуються фонди соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та тимчасової втрати працездатності з перспективою впровадження обов'язкового медичного страхування, що може заощадити близько 300–500 млн. гривень на рік;

– удосконалюється адміністрування фондів, впроваджуються технології електронного управління, налагоджується інформаційний обмін між фондами та іншими органами влади.

Однак усе це вимагає подальшого реформування системи державного загальнообов'язкового соціального страхування за такими напрямками, як [4]:

1) формування та реалізація адекватного механізму коригування рівнів прожиткового мінімуму та допомоги із соціального забезпечення;

2) забезпечення ключової ролі соціального партнерства у процесі реструктуризації фондів соціального страхування;

3) впровадження перспективного механізму оцінювання фінансових та соціальних наслідків запропонованих реформ у структурі фінансування та наданні допомог, а також консультацій із соціальними партнерами.

4) здійснення обов'язкового попереднього аналізу досвіду соціальних реформ країн Центральної та Східної Європи та Латинської Америки перед запровадженням обов'язкової накопичувальної пенсійної системи України;

5) розширення ролі соціальних допомог для малозабезпечених сімей за допомогою попереднього аналізу недоліків та переваг такого напрямку політики. З одного боку, можливо досягти більш ефективного розподілу ресурсів, особливо за умови обмеження ресурсів. З іншого боку, адресні соціальні допомоги можуть бути неефективними у вирішенні проблем бідності. Системи адресних соціальних допомог зазвичай виключають багато низькооплачуваних працюючих сімей, таким чином унеможливаючи виведення їх із бідності, та залучають надзвичайно високі адміністративні витрати, щоб ідентифікувати бідних, і підривають стимули до праці.

Висновки. Отже, соціальне страхування є основою системи соціального захисту населення, при цьому стан соціальної сфери є основним індикатором розвитку країни загалом та суспільного добробуту зокрема. На жаль, поточна економічна ситуація в нашій країні негативно впливає на розвиток системи соціального страхування. Але все ж соціальна реформа триває, й Україна як соціальна держава має створити відповідні умови для підвищення матеріального забезпечення суспільства на рівні сучасних стандартів, задоволення його культурних потреб, гарантування особистої безпеки кожного громадянина та досягнення соціальної справедливості в процесі реалізації економічної політики.

Список використаних джерел:

1. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування у 2017 році [Електронний ресурс] / сайт Федерація професійних спілок України. – Режим доступу: <https://news.dtk.ua/labor/social-protection>.
2. Колосок А.М. Соціальне страхування в контексті становлення соціального діалогу / А.М. Колосок // Актуальні проблеми економіки. – 2017. – № 3 (81). – С. 129–135.
3. Калашников С.В. Теоретичні аспекти формування соціальної сфери в сучасних економічних умовах / С.В. Калашников // Ефективна економіка. – 2016. – № 1. – С. 46–52.
4. Пенсії та соціальне страхування в Україні: першочергові завдання [Електронний ресурс] / сайт Фінанси – бізнес, економіка, гроші. – Режим доступу: <https://dt.ua/finances>.
5. Бюджет Пенсійного фонду [Електронний ресурс] / сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.
6. Пенсійна система [Електронний ресурс] / сайт Пенсійного фонду України. – Режим доступу : www.pfu.gov.ua.
7. Романовська Ю.А. Аналіз страхового ринку України / Ю.А. Романовська // Економіка та суспільство. – Мукачівський державний університет, 2016. – № 7. – С. 830–837.

Аннотація. В роботі наведена обсяг структура соціальної захисту населення України і указана необхідність його реформування в умовах візрастання соціальних ризиків. Доказано, що основним джерелом фінансування обов'язкового державного соціального страхування виступає єдиний соціальний взнос, розпорядителем якого є Пенсійний Фонд України. Визначено, що покриття за рахунок державного бюджету виникаючих фінансових прогалин соціальної захисту призводить до збільшення тиску на економічне розвиток держави і призводить до зменшення соціальних гарантій населення. Обґрунтовано необхідність реформування системи державного соціального страхування, яка повинна створити відповідні умови для підвищення матеріального забезпечення суспільства.

Ключові слова: соціальне страхування, соціальна захист, єдиний соціальний взнос, Пенсійний Фонд, реформування.

Summary. In this work the general structure of social protection of the population of Ukraine and specifies the need for its reformation in conditions of rising social risks. It was investigated that the main source of financing of compulsory state social insurance is a single social contribution, managed by the Pension Fund of Ukraine. It was determined that the coverage by the state budget of the emerging financial gaps in social protection will increase the pressure on the state's economic development and require a reduction in the level of social guarantees of the population. The necessity of reforming the system of state social insurance, which should create appropriate conditions for raising the material provision of the society, is substantiated.

Key words: social insurance, social protection, single social contribution, pension fund, reform.